

**УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ –
БИТОЛА**

**УПАТСТВО ЗА МЕТОДОЛОГИЈАТА ЗА
ИЗРАБОТКА НА ИСТРАЖУВАЧКИ
ТРУД**

Истражувачки труд претставува самостојна работа на студентот чија цел е да даде придонес во збогатувањето на релевантната област од која ќе го работи трудот. Според тоа, потребна е добра методолошка поставеност на трудот и целосна услогласеност за соодветните правила, пристапи и принципи според кои треба да се придржуваат студентите. Упатството е наменето за студентите кои се во фаза на изработка на различни трудови. Целта на Упатството е да се постигне повисок степен на методолошка усогласеност и единственост во институционалниот пристап на секој студент. Исто така Упатството служи за полесно, постручно и услогласено водење на студентот низ процесот на научно-истражувачката пракса.

Структура на истражувачкиот труд

Структурата на истражувачкиот труд претставува логичка рамка која кандидатот систематски го насочува во текот на пишувањето на трудот. Во идејната скица редоследно се дадени чекорите кои треба да бидат опфатени и следени во текот на пишувањето. Истата се состои од следните чекори:

ЧЕКОР 1:

ДЕФИНИРАЊЕ НА ПРОБЛЕМОТ: ПОТРЕБА ОД ИСТРАЖУВАЊЕ НА ПРОБЛЕМОТ

Проблем во истражувањето претставува одредено прашање во врска со некој чинител, појава или некој процес што ќе се истражува, она што е утврдено како непознато односно она што не поттикнало или мотивирало да се впуштиме во сложена постапка и процес на научно истражување, како истото би се запознало и спознало. Изворите за идентификација на проблемот на истражување се наоѓаат пред се во човечката пракса, научната литература и во историјата на соодветната научна дисциплина. При поставувањето на проблемот на истражување треба задолжително да се запази конкретна и мерлива терминологија.

ЧЕКОР 2:

ПРАШАЊА НА КОИ СЕ БАРА ОДГОВОР ВО ИСТРАЖУВАЊЕТО

Откако ќе се идентификува проблемот се пристапува кон поставување на одредени прашања на кои истражувачот бара одговор во текот на истражувањето.

ЧЕКОР 3:

ПРЕДМЕТ, ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ, ОЧЕКУВАЊА И ОПШТЕСТВЕНА КОРИСНОСТ ОД ИСТРАЖУВАЊЕТО

Врз основа на поставените истражувачки прашања произлегува предметот на истражување што дава одговор на прашањето ШТО ќе се истражува. Предмет на истражување може да биде определена состојба, процес, аспект, концепција, проверка, како и верификација на резултати до кои дошле други истражувачи. Предметот ја одредува рамката во која ќе се врши истражувањето. Истиот треба да биде јасно конкретизиран, прецизно поставен и мерлив. Од предметот на истражување произлегуваат целите, задачите, очекувањата и општествената оправданост на истражувањето.

ЧЕКОР 4:

ОПИС НА МЕТОДИТЕ, ТЕХНИКИТЕ И ИСТРАЖУВАЧКИОТ ДИЗАЈН

Овој чекор претпоставува опис на методите, техниките и инструментите на собирање на податоци во истражувањето кои се во согласност со предметот, целите и задачите на истражување. Потребно е да се наведе видот, потеклото на инструментот, што значи ако е преземен од друг истражувач се цитира изворот и треба да се наведе за кој е наменет. Описот на истражувачкиот дизајн опфаќа краток осврт на чекорите на истражување кои се составен дел на она што следува.

ЧЕКОР 5:

ТЕОРЕТСКО ИСТРАЖУВАЊЕ НА ПРОБЛЕМОТ ВО ЛИТЕРАТУРАТА: МИНАТИ И СЕГАШНИ ИСКУСТВА НА ИСТИ ИЛИ СЛИЧНИ ИСТРАЖУВАЊА

Пред да се навлезе во дефинирање и поставување на теоретскиот модел, потребно е да се анализираат, дискутираат и синтетизираат сите литературни извори од областа во која се истражува.

ЧЕКОР 6:

ДЕФИНИРАЊЕ НА ТЕОРЕТСКИ МОДЕЛ

Како резултат на анализите и дискусиите се пристапува кон поставување на сопствен теоретски модел во кој ќе бидат опфатени причинско-последичните врски помеѓу појавите, настаните или чинителите кои се предмет на истражување. Моделот треба да биде дефиниран во простор и време.

ЧЕКОР 7:

АНАЛИЗА НА ПРОМЕНЛИВИТЕ, ИНТЕРНИТЕ И ЕКСТЕРНИТЕ ПОВРЗАНОСТИ ВО МОДЕЛОТ

Во истражувањето најчесто се опфатени два вида на променливи, и тоа: независни и зависни кои се определуваат врз основа на хипотезите. Променливите се мерат преку индикатори (показатели).

ЧЕКОР 8:

ПОСТАВУВАЊЕ НА ОПШТИ И ПОСЕБНИ ХИПОТЕЗИ

Хипотезите претставуваат претпоставки на истражувачот за причинско-последичните односи помеѓу независните и зависните променливи вредности. Хипотезите треба да бидат прецизно поставени во согласност со конкретната определба на предметот на истражување. Хипотезите треба да бидат практично проверливи преку фактите до кои ќе се дојде во истражувањето. Вообичаено се поставува хипотетска рамка која е составена од генерална (општа) хипотеза, посебни хипотези и поединечни хипотези.

ЧЕКОР 9:

ПОПУЛАЦИЈА И ПРИМЕРОК ВО ИСТРАЖУВАЊЕТО

Популацијата претставува вкупниот број на единки за анализа вклучени во истражувањето, додека примерокот претставува извадок или точен број на единки за анализа во истражувањето. Примерокот може да биде целен, случаен, систематски или стратификуван, во зависност од поврзаностите во теоретскиот модел и неговата просторна и временска рамка на истражување.

ЧЕКОР 10:

НУМЕРИЧКО КВАНТИФИЦИРАЊЕ И МЕРЕЊЕ НА ПРОМЕНЛИВИТЕ

Овој дел се однесува на трансформирање на бројните вредности на дадените променливи вредности во хипотезите. Со одредување на бројните вредности всушност се дава мерлива вредност на секоја од променливите во хипотезите.

ЧЕКОР 11:

ТЕСТИРАЊЕ НА ХИПОТЕЗИТЕ

Овој дел вклучува статистичка обработка на променливите во дадените хипотези преку користење на различни квалитативни и/или квантитативни анализи во зависност од предметот на истражување.

ЧЕКОР 12:

РЕЗУЛТАТИ ОД ИСТРАЖУВАЊЕТО

Во овој дел е вклучена интерпретација на резултатите според хипотезите почнувајќи од поединечните кон посебните хипотези чиешто образложение е во функција на прифаќање или отфрлање на генералната хипотеза.

ЧЕКОР 13:

ЗАКЛУЧОЦИ

Врз основа на резултатите се извлекуваат заклучни согледувања од истражувањето во однос на предметот, целта и задачите на истражувањето.

ЧЕКОР 14:

ПРЕПОРАКИ ЗА ИСТИ ИЛИ СЛИЧНИ ИСТРАЖУВАЊА ВО ИДНИНА

На крајот од истражувањето произлегуваат препораки за идни можни истражувања, во која насока би можеле да се развиваат и во овој дел се наведуваат можностите и недостатоците на истражувањето.

БИБЛИОГРАФИЈА

ПРИЛОЗИ КОН ИСТРАЖУВАЊЕТО

Забелешка: Во зависност од природата на истражувањето и научата дисциплина на која тоа се однесува, некои од чекорите може да не бидат опфатени во истражувачкиот труд.

Технички правила за подготовка на истражувачкиот труд

Упатство за припрема на истражувачкиот труд

Текстот на трудот се подготвува во Microsoft Word за Windows, фонт Times New Roman со англиска и македонска поддршка соодветно.

Димензии на страницата: формат А-4, маргини: лева и десна: 4,5, горна: 6, а долна маргина: 5.

Бројот на страници не треба да биде поголем од 10.

Техничка обработка на трудот:

1. Наслов: фонт 14 pt, bold, all caps, centre
2. Еден празен ред 11 pt
3. Шифра: 12 pt bold centre
4. Вовед и наслов на секое следно поглавје: без нумерација, all caps centre
5. Еден празен ред 11 pt
6. Текст на трудот, 11 pt tab position 0,5 cm justify
7. Сликите и табелите во текстот треба да бидат нумерирани, а равенките да бидат напишани со equation editor и нумерирани.
8. ЛИТЕРАТУРА 11 pt caps centre (пр. Avelini Holjevac, 1. Kvaliteta i zdravstveni turizam, br.1. Zagreb, str, 57-62, 2001.)